

PRIS 10 KR

Sista dansen i Höllviken

Årets bok från Calluna kommer ut i god tid före jul, vi bjuder denna gång på en minnesbok om Höllviken på 1930-talet. Det är den från sina kåserier i *Sydsvenskan* kände läraren och författaren Anders Carlsten som berättar om sin ungdoms somrar på Ljungen. Boken är rikt illustrerad med författarens egna teckningar. Här följer ett utdrag:

Att bo vid en landsväg

Jag kan inte hävda att jag bott vid en landsväg i hela mitt liv utan får nöja mej med en sommar – om man nu kan kalla 30-talets Östersjövägen en landsväg. Jo, nog kan man det, även om stråket ännu inte – som i dag – hade fått rangen av ”riks – eller viktigare länsväg”, vilket är fallet på tätortsgatan i telefonkatalogen. Men då är också en bit av Fädriften med.

Dock var Östersjövägen den gången huvudleden ner till Kämpingebaden, något som vi boende noggsamt fick känna av om söndagarna. Visst kunde man ta sig ner via andra genomfarter, men de hävdade sin roll av privata vägar, något som en del av dem markerade med mot Falsterbovägen stängda grindar och den avskräckande skylten PRIVAT VÄG.

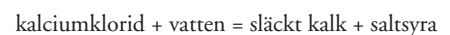
Det heter ju att alla vägar bär till Rom men i

Höllviken gäller i stället regeln att alla vägar bär till Östersjön, något som framgår av nedanstående karta från 30-talet.

Falsterbonäset liknas ju oftast vid en hammare vilket är nog så motiverat med tanke på landtungans form. Och Höllviksdelen skulle i så fall bli själva hammarskaftet, något som heller inte kan bestridas. Men tar man – som på denna karta – med vägnätet, uppstår en annan bild, nämligen bilden av ett strängt instrument, en harpa eller något i den stilen och med de nord-sydliga vägarna som strängar.

Vad för slags melodi som kan tänkas spelas på dessa strängar må vara osagt, men det vore väl något i stil med ”Jag längtar ner till havet” eller kanske paradnumret ”Till haffs, till haaaffs!” (ett i mitt tycke olidligt skrånnummer för tenorer...).

Men nog nu med metaforer och in i en naturvetenskaplig verklighet, företrädd av något för läsaren så ohyggligt som en kemisk formel:

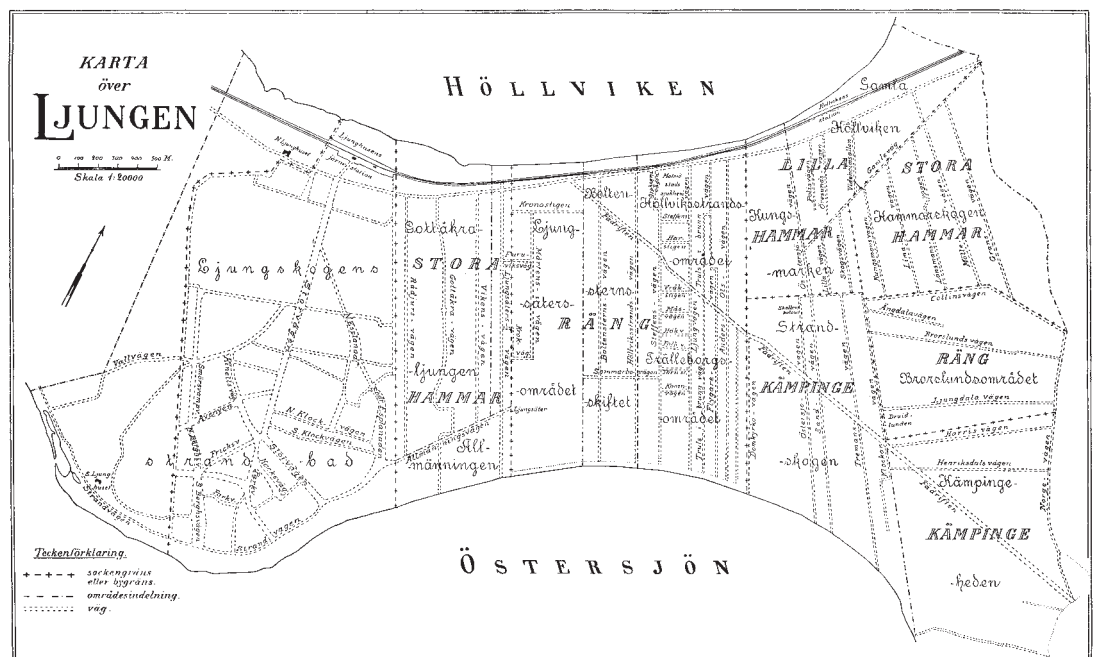

Vad är det? frågas väl nu som i katekesen. Jo, svarar jag, det är formeln för vägsaltets sätt att från luften dra till sig fuktighet (läs vattenånga)

fortsättning på sid 4

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÄ OCH NU PÅ LJUNGEN

SEDAN SIST.

Vi har med framgång sålt våra böcker på Skanörs Sillmarknad, på Lions allsångskväll, på Kanal-dagen och på Rotary förutom i vårt eget ställ på ICA-Toppen. Boken om Höllviken är när detta skrivs slutsåld. Då boken kostar en hel del att trycka upp i inbundet skick, kommer vi inte omedelbart att trycka den igen, utan vänta en tid.

Resande över Ljungen kommer däremot ut i ny upplaga under november.

På biblioteket kommer vi under hösten och våren att arrangera två utställningar. Den första berättar om Linnés Skånska Resa. Läs mer om den på sid. 4. Den andra handlar om Skånsk Hembygdsrörelse och kommer att visas under våren.

Kulturföreningen Calluna anslöt sig under våren till Skånes Hembygdsförbund. Det ger oss information och idéer till vår fortsatta verksamhet.

Marianne Rönnerberg kommer att avsäga sig sitt uppdrag som kassör i föreningens styrelse. Marianne har nu flyttat sina bopålar till Ystad och får mindre tid över till föreningsverksamhet. Vi vill här tacka henne för de gångna åren i styrelsen, men också för att ha tagit initiativet till den bok om Höllviken, som blev starten på vår förening.

Som vanligt känner vi i styrelsen en brist, som ett citat från den danske författaren Benny Andersen kanske bäst beskriver:

"Vi har åtta klockor hemma och ändå räcker tiden inte till."

Calluna önskar sina medlemmar en skön höst och ett gott nytt årtusende!

Vykortet - inte bara vyer.

"Var god skicka två skjutsar att köra grus om måndag.

Vänligen A U Bååt"

Så kunde en vykortstext låta kring sekelskiftet, skickad från Vellinge till Skanör.

Jag tänkte i denna artikel vända på vykortet och ta en titt på textsidan.

Korten innehöll inga hemligheter, man tillade på integriteten mot att de fick skickas för halva brevportot – fem öre. Det kallades Brefkort och blev riktigt populärt först kring sekelskiftet då man dessutom fick en bild på "baksidan". Under 1890-talet hade man kunnat köpa tecknade vyer, ofta med mer än en bild från diverse städer, men när tekniken med ljustryck började användas gick det att massproducera kort för en billig peng och kortförsäljningen steg lavinartat. 1904 postades ca 45 miljoner vykort i Sverige, detta med en befolkning på bara strax över 5 miljoner.

Man samlade vykort i album och skickade vyer till vänner och bekanta på födelsedagar, namnsdagar och mors dag, man skickade naturligtvis julkort men också påskkort och nyårskort. Man skickade kort till sig själv eller till vänner utan att skriva något på dem bara för samlandets egen skull.

Malmö hade tre postturer per dag och självfallet utdelning på lördagar så korten kom snabbt fram. På 30- och 40-talet började

telefonen sitt segertåg och enkla meddelanden kunde överföras trådlöset. På 50-talet skaffade många bil och då skickade man vykort från Ornässtugan, Trollhättefallen och Kungliga huvudstaden. Under 60- och 70-talen blev det charterresor och miljontals kort från Mallorca och Gran Canaria hamnade i svenska

byrååador.

Sen tog det slut, det sista vykortet i postal mening skickades 1981, då det särskilda portot för vykort slopades.

Numera skickar vi inte så mycket vyer utan mest "humorkort" med barn, hundar eller halvnakna damer i pikanta situationer. Inget av detta är särskilt nytt, det fanns redan vid sekelskiftet, men de rena vyerna med olika gator och torg, statyer och kyrkor från landets alla

städer är borta. De har ersatts av enstaka "typkort" med hälsning från Skåne eller Dalarna. Sedan finns naturligtvis flerbildskorten kvar, de har bara blivit mer och mer färgglada. De svartvita kort som dominerade försäljningen under perioden från 1900-1950 skulle inte ha en chans i dag.

När jag började samla kort från Skanör-Falsterbo och Ljungen i mitten på 70-talet kunde man köpa de gamla korten i kioskerna för 25 öre! Ett nytt färgkort kostade då en krona.

Idag får man fara på samlarmarknader runt hela landet för att söka de få kort man saknar och priserna ligger kring 30-40 kronor och uppåt. Börjar man samla idag kan man snabbt skaffa sig en samling på 200-300 kort för kanske tio kronor styck, men sedan blir det dyrare.

Under de 100 år som det har funnits vykort har det kommit ut ca 2.500 olika kort från det område som idag kallas Vellinge

kommun.

Nu till textsidorna! En mycket allvarlig Far skriver till sin son:

"K: O=0. Låt mig se att du biträder mor med alla förefallande göromål och sköter samvetsgrant de dig pålagda uppdrag att intet försummas, önska din Far A.G.A. S=t"

Kortet föreställer Hököpings sockerbruk och är skickat till Bjärsjölagård. Det var ord och inga visor som man säger. Om detta kan kallas manligt kärvt så är nästa text motsatsen. Det är ett julkort med änglar på och infällt bland moln och blommor är Hvellinge och Fuglie kyrkor samt en bild på pastoratets kyrkoherde!

*"Jag önskar dig så många dagar klara
Jag önskar du må få en fröjdefull lott
Jag önskar att du måtte lycklig vara
Ja jag dig önskar allting ljuft och godt"*

De flesta texterna ligger emellertid på ett enklare plan, det hälsas till moster Greta eller till mor och far, det skrives om väder och badtemperaturer, om resor och möten med kusiner och vänner till familjen, man tackar för kaffet och man tackar för vänligheten:

"Hjärtligt tack för all den vänlighet som kom mig till del under min vistelse hos fru Holmberg. Ber fru Holmberg framföra min hälsning till Clara"

Eller den här egendomliga hälsningen till en vaktmästare på Slottsgatan i Malmö:

"De hjärtligaste gratulationer på födelsedagen från Ellen. Din mor är så sjuk, många hälsningar till er alla."

Med en bild på Skanörs torg skickar en skolpåg en hälsning till sin lärare i Limhamn:

"Skanör den 15/6 1903. Min älskade lärare. Jag studerar flitigt mina böcker, Hälsningar från John. Huru långt äro de komna i tyska?"

Några dagar senare med en vy av Skanörs Gästgivarvärd:

"Skanör den 22/6 1903. Min käre lärare, hjärtligt tack för vyen! Jag kommer hem om torsdag. Hjärtliga hälsningar från mig och mor. Min adress är John Ekberg, styrman Georg Persson, Östergatan, Skanör. Hälsa mina kamrater."

Ett annat kort från Skanör med ett idag typiskt telefonbesked, eller kanske e-post:

"Möllevången den 18/7 04 Kära svärföräldrar, om inget hinder möter, kommer vi körandes till Staffanstorps om onsdag. Mor, Far, Anna jag och barnen komma. Far kan nog ställa om, så vi får hästen in, vi kommer vid tretiden på e.m. många hälsningar till er alla genom Augusta."

Ett kort från 20-talet föreställande Rid-

sporttävlingar vid Falsterbohus och skickat till en direktör Oscar Chruzander på Sibyllegatan i Stockholm:

"Ljunghusen söndag morgon. Var igår ute och åt frukost på Skanörs gästgivarvärd samt gjorde också ett besök vid Falsterbo – en förnäm badort. I går golfävlingar där med mycket A-bilar. Gör idag en utflykt till 'Kongens By' Därefter går färden hemåt. Bästa hälsningar Martin."

Men det behöver inte ha hänt så mycket för att det skall resultera i ett vykort:

"Vi är lyckligt framkomna, bor i en vacker villa vid stranden."

Hälsningar Kalla o Nisse."

Litet längre men lika typiskt:

"Kära Mor och allihopa! Ja nu är vi här och har det underbart skönt. Här är mycket bra med plats och nära till affären. Vi var ute och rodde och bada i går, men idag har jag ej vågat bada. Har blivit lite solbränd i dag för det känns. Hjärtliga hälsningar till er alla. Elsie och Erik."

På ett förlinjerat kort förebådar en ovan hand vykortens fall genom den nya tekniken:

"Kära Hilda. Hilda kan tro att jag har roligt. Hur är det med er där hemma. Hoppas bra. Ni kan ringa till mig en dag. Hanna kan ringa. Jag blir så glad när jag får telefon. Kära hälsningar Greta."

Alla gillade inte lugnet på landet:

"Ljunghusen den 27/8 1908. En hälsning från ödemarken. Jenny."

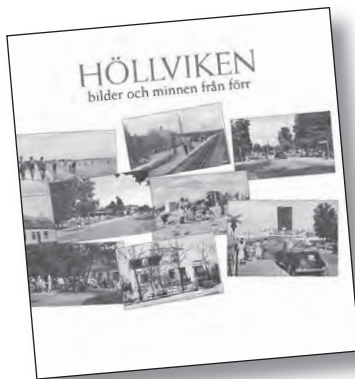
Och alla fick inte det kort de väntat på: *"Om du inte har skrivit till mig ännu så ska du inte göra det heller."*

Mottagaren var en lokeldare från Nässjö.

CHRISTIAN KINDBLAD

BÖCKER FRÅN CALLUNA

Böckerna finns att köpa på biblioteken i Höllviken, Skanör och Vellinge samt på Bärnstensmuseet i Kämpinge, Falsterbo Museum och Turistbyrån vid Falsterbokanalerna samt på ICA-Toppen i Höllviken.

Höllviken – bilder och minnen från förr.

Pris **SLUTSÅLD!**

Ett stycke kanalhistoria. Pris 40 kr.

Resande över Ljungen. Pris 65 kr.

Bli medlem i
KULTURFÖRENINGEN CAL-
LUNA
sätt in 40 kr på
postgiro 250862-0

regnråd

fortsättning från sid 1:

och därmed binda vägdammet. Och det var med sådana medel man sommartid försökte hålla Östersjövägen något så när dammfri, ansträngningar som markerades av vägsalttunnorna av korrugerad plåt längs vägkanten. I rostet skick liknade dessa tunnor gigantiskt förstora chokladgräddbullar av för tiden ny-modigt slag. Men därom har jag redan berättat.

Nå, hjälpte nu dessa insatser? Ja, till att börja med och till en del. Men snart var dammet tillbaka och bildade extrarök efter söndagsköernas redan avgasstinkande bilar. På grund sin större täthet försvann inte vägdammet lika snabbt som avgaserna utan stod kvar som ett töcken, en dunst, som minde om vad som passerat.

Jag kom att tänka på just sommarsöndagarnas Östersjövägen när jag senare i livet mötte Fritiof Nilsson Piratens målande beskrivning av sommarheta vägar i novellen "Böndag" (Historier från Färs 1940): Över vägarna stod ett svagt, grått töcken kvar efter vagnar som för länge sen farit från högmässan.

Precis så var det, blott med den skillnaden att vagnarna i detta fall var bilar på väg till den högmässa som mera hedniskt förrättades i Östersjöns salta böljor...

Om nu Höllviken med sitt vägnät må liknas vid ett stränginstrument är Östersjövägen den längsta strängen och svarar enligt akustikens lagar för den djupaste tonen. Den så att säga baserar för hela sällskapet.

Att Östersjövägen verkligen är lång fick vi känna av när vi bodde på Hammartorpsvägen och skulle vandra ner till Kämpingebukten för att söndagsbada. Men 1933 hade vi flyttat längre söderut och dessutom fått cyklar. Dock avstod vi ändå de flesta söndagarna från baden, allrahelst under semestertiden. Trängseln där nere på stranden var för stor.

På grund av sin längd inrymde förstas Östersjövägen många bostäder och var redan av den orsaken tämligen livligt trafikerad också vardagar. Därtill kom att Kämpinge Strandhotell nere vid stranden drog sin publik. Vid vägen fanns också andra mera publika anläggningar, t.ex en sommarkoloni och en campingplats som var livligt frekventerad under dessa campandets slyngelår och vars något orgiastiska livsföring under helgerna väckte anstöt hos mera moraliskt medvetna sommargäster i angränsande stugor.

Det där med dammande och avgasspyende bilar om söndagarna var förstås också en källa till förgelse för föräldragenerationen. Men vi pågar hade nöje av att studera de olika bilmärkena i denna söndagsparad av fabrikat. Det var fråga om numera utdöda och bortglömda märken i stil med Essex, Overland, Moon, Nash, Pontiac m.fl. m.fl.

Och en söndag fick vi t o m avnjuta några riktiga racerbilar, vars förare var på väg till Kämpinge Strandhotell för att rekreera sig efter något TT-lopp uppe i Råmen eller var det nu kunde ha varit. Vi cyklade förstås dit ner och begapade underverken på hotellets parkering och väntade oss nästan att få se markis Brivio eller någon likvärdig matador. Men sådana herrar höll sig nog för goda att använda sin tävlingsbil för utfärder av det slaget, och jag förvånar mig än i dag över att någon annan kunde göra det.

Men det tidiga trettioalet var en svår depressionstid med snäva resurser, och man fick ta för sig av vad man hade av både transportmedel och annat.

Sista dansen i Höllviken utkommer vecka 45. Pris 110 kr.

Föredrag om ortnamn.

Vad betyder Kämpinge, Höllviken, Skanör m fl namn på byar och platser här nere på Ljungen. Christian Kindblad försöker förklara hur våra äldsta fornminnen – ortnamnen uppstått och förändras.

Välkomna till bibliotekets hörsal i Höllviken den 16 november kl. 19.00.

Linnéutställning.

Från biblioteket i Skanör har Calluna fått låna en liten utställning om Linnés resa genom Skåne 1749. Den är framtagen av Annette Stenlund och fotografen Matz Jörgensen och kommer att visas på Höllvikens bibliotek 15 - 27 november.

På Ljungen ges ut av
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA

Styrelse

Ingemar H. Johansson
Marianne Rönneberg
Christian Kindblad
Christer Holgersson
Bengt Sandberg

Redaktör

Christian Kindblad

Ansvarig utgivare

Ingemar H. Johansson

Grafisk form

Christian Kindblad

Tryck

Copy Quick, Malmö

Adress

KULTURFÖRENINGEN CALLUNA
V. Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken

Postgiro

250862-0

Tidningen utkommer
med 3 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, *Calluna vulgaris*

KULTURFÖRENINGEN

Calluna

DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN